

Ганна Басава*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт*

ВЫВУЧЭННЕ ТЭАРЭТЫЧНЫХ І ПРАКТЫЧНЫХ АСПЕКТАЎ МІЖКУЛЬТУРНАЙ КАМУНІКАЦЫІ Ў СІСТЭМЕ АСНОЎНАЙ І ДАДАТКОВАЙ АДУКАЦЫІ ДАРОСЛЫХ

Новая глабальная агульнасць сутыкаецца з такімі сацыяльнымі з’явамі, як няроўнасць стартавых магчымасцей, фундаментальныя адрозненні ў культуры і ладзе жыцця народаў Захаду і Усходу, знікненне мноства традыцый, звычайў, стыляў паводзін. Таму ў кантэксце глабалізацыі важнай праблемай становіцца прызнанне іншай культуры. Праз сістэму адукацыі, пазнанне свету і сябе ў гэтым свеце канцэптуалізуецца быццё і пазнанне «Іншага». Уяўленне пра іншыя этнасы і іх культуры – арганічны складнік нацыянальнай самасвядомасці. У Беларусі пытанні нацыянальнай самаіндэнтыфікацыі з’яўляюцца даволі істотнымі. Выходзячы з гэтага, важным сістэмаўтваральным элементам сучаснага жыцця паўстае міжкультурная камунікацыя. Сацыяльна-філасофскае асэнсаванне яе заканамернасцей, стратэгий як фактараў мадэрнізацыі грамадскага жыцця, уключаючы і адукацыю, набывае выключную актуальнасць.

Важнае дасягненне гуманістычнай культуры XX стагоддзя – развіццё ідэі міру паміж народамі, распрацоўка філасофіі дыялога культур. Гэтыя каштоўнасці набываюць усё большую практычную значнасць у XXI стагоддзі, што тлумачыцца ўсё большым разуменнем чалавечтвям канструктыўнай ролі такіх норм, як павага да ладу жыцця і звычайў іншых народаў, шматстайнасць форм культурнага жыцця. Відавочная кансалідуючая роля такіх ідэй, як ідэя раўнапраўнасці цывілізацый, узаемазвязі агульначалавечых каштоўнасцей з глыбінным зместам любой культуры. На сёння грамадству неабходны людзі, якія валодаюць высокім узроўнем сацыякультурнай кампетэнцыі, з развітым пачуццём эмпатыі і талерантнасці, якія валодаюць навыкамі міжкультурнай камунікацыі.

Даследаванне тэарэтычных і практычных аспектаў міжкультурнай камунікацыі ў сістэме асноўнай і дадатковай адукацыі дарослых у Беларусі з’яўляецца важным і актуальным па наступных прычынах:

- відавочная неабходнасць распрацоўкі новых форм арганізацыі навучальнага працэсу ў галіне асноўнай і дадатковай адукацыі дарослых на падставе культураарыентаваных практык, з акцэнтам на трады-

цыйныя каштоўнасці, што фарміруюцца ў першую чаргу ў нацыянальнай мове і літаратуры;

- першаступеннай таксама з'яўляецца задача распрацоўкі праблем функцыянальнай прагматыкі міжкультурнай камунікацыі, што дазволіць стварыць адпаведны вучэбна-метадычны комплекс для ўстаноў вышэйшай адукацыі краіны;
- паколькі ў вучэбным працэсе ўстаноў вышэйшай адукацыі Беларусі ўсё больш актыўна практыкуецца вывучэнне дысцыпліны «Міжкультурная камунікацыя», гэта патрабуе стварэння інавацыйных падручнікаў па гэтай праблематыцы.

Даная тэма ў рэспубліцы даследавана толькі часткова. Функцыянале сумесная беларуска-літоўская праграма «Мова і міжкультурныя камунікацыі», вынікам якой з'яўляецца перыядычнае правядзенне на працягу 8 гадоў міжнароднай канферэнцыі. Сумежнымі адносна заяўленай тэмы з'яўляюцца работы такіх вядомых беларускіх лінгвакультуралагаў, як С.М. Прохарава, Л.М. Чумак, В.А. Маслава. Асобных буйных даследаванняў, у якіх бы падаваўся аналіз праблем міжкультурнай камунікацыі ў сістэме асноўнай і дадатковай адукацыі дарослых у Беларусі, на сёння няма.

Прыярытэт у даследаванні тэарэтычных і практычных аспектаў міжкультурнай камунікацыі належыць вучоным Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. За апошнія гады былі надрукаваны наступныя працы: Басава Г.І., Іўчанкаў В.І., Сінькова Л.Д. Святло слова: Дапаможнік па лінгвакультуралогіі для студэнтаў філалагічных спецыяльнасцей / Г.І. Басава, В.І. Іўчанкаў, Л.Д. Сінькова; навук. рэд. А.Я. Міхневіч. — Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2002. — 144 с.; Г.І. Басава: Языковая рэпрэзентацыя менталітэта в пословицах и поговорках и их роль в межкультурной коммуникации // Материалы XI Конгресса МАПРЯЛ «Мир русского слова и русское слово в мире» (17–23 сентября 2007 г.). — Т. 2. — Варна, 2007. — С. 42–45; Ценностные представления, характерные для русской, белорусской и немецкой языковой личности, и их влияние на нормы делового общения // *Spatiu si timpul ca paradigmă culturale. Filologie rusa XXV*. — Editura universitatii din Bucuresti (Бухарестский университет, Румыния). — 2009. — С. 147–148; Журналистское образование взрослых через призму ценностей общества // *Журналистика в 2011 году: ценности современного общества и средства массовой информации. Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*. — М., 2012. — С. 237; Deutsch-Weißrussischer Sprachführer. Teil 1: Grammatik / Gesprächsbuch — Jena, 2003. — 196 с. Deutsch-Weißrussischer Sprachführer. Teil 2: Wörterbücher. — Jena, 2004. — 184 с. і інш.

Таму неабходна распрацаваць стратэгіі функцыянавання беларускай культуры як асновы камунікацыі ў сістэме асноўнай і дадатковай адукацыі дарослых у Беларусі. У выніку даследавання павінны быць вырашаны наступныя задачы:

- выявіць і сістэматызаваць праяўленыя ў нацыянальнай культуры (найперш – у беларускай мове і літаратуры) прэцэдэнты міжкультурнай камунікацыі;
- прааналізаваць актуальныя пытанні гарманізацыі міжкультурных, міжэтнічных адносін у праграмах асноўнай і дадатковай адукацыі дарослых у Беларусі;
- распрацаваць алгарытм вучэбнага працэсу з вучэбна-метадычным забеспячэннем па дысцыпліне «Міжкультурная камунікацыя» для сістэмы асноўнай і дадатковай адукацыі дарослых у Беларусі.